

وزارت نیرو

شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور

کمیته ملی سلامت، ایمنی و محیط زیست

آیین نامه

کارهای سخت و زیان آور

کد طبقه بندی: ۱۰۰/۹

<http://bpf.nww.co.ir>

پیش گفتار

شرکتهای آب و فاضلاب به تبع وظایف و مسئولیتهای خود عهده‌دار یکی از مهمترین و خطیرترین عرصه‌های خدمت رسانی به مردم می‌باشند.

رعایت اصول بهداشت، ایمنی و محیط زیست یکی از مهم‌ترین مسئولیتهای مدیران و کارکنان شرکتهای آب و فاضلاب است و در راهبری شرکتهای، صیانت نیروی انسانی و مسئولیت مدنی آنان جایگاه ویژه‌ای دارد. لذا مدیران و کارکنان شرکت‌ها همواره باید آگاهی و درک مناسبی از مسئولیتهای حفاظت و ایمنی کار و پیامدهای ناگوار مترتب بر هر گونه سهل‌انگاری و نقض ضوابط و هنجارهای ایمنی، بهداشت و محیط زیست را در ارائه وظایف محوله داشته باشند.

آگاهی و رعایت بیش از پیش مفاد آئین‌نامه‌های مصوب شورای عالی حفاظت فنی که به استناد ماده ۸۵ قانون کار و با هدف صیانت نیروی انسانی و حفظ منابع مادی کشور تدوین و به اجرا گذاشته شده است، اهمیتی راهبردی دارد.

بدین ترتیب، بر اساس تصمیم کمیته ملی حفاظت و ایمنی کار بخش آب و فاضلاب مستقر در شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، کلیه مستندات که توسط شورای عالی فنی و بهداشت کار تدوین شده و یا خواهد شد و اجرای آن در شرکتهای آب و فاضلاب لازم الاجرا است با رنگ زرد و کد ۱۰۰ ابلاغ می‌گردد.

دستورالعمل پیوست با هدف ارتقای جایگاه ایمنی، بهداشت و محیط زیست و صیانت نیروی انسانی بعنوان با ارزش‌ترین سرمایه ارسال می‌گردد و انتظار است که مفاد آن بنحو جدی مورد اجرا و توجه قرار گیرد.

محمدرضا میوه‌چی

معاون برنامه‌ریزی و توسعه

رئیس کمیته حفاظت و ایمنی کار

اعضای کمیته ملی حفاظت و ایمنی کار شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور

- آقای دکتر میوهچی : معاون برنامه ریزی و توسعه و رئیس کمیته
- آقای مهندس شهرابی فراهانی: معاون منابع انسانی و بهبود مدیریت
- آقای مهندس کشفی: مدیر دفتر تجهیز منابع مالی و گسترش مشارکت بخش غیردولتی و مدیر واحد PMU
- آقای مهندس اعظم واقفی: مدیر نظارت بر بهداشت آب و فاضلاب
- آقای مهندس ایلیادی: مدیر توسعه مدیریت و تحول اداری
- آقای دکتر هاشمی: مشاور محیط زیست پروژه های بهره مند از تسهیلات بانک های توسعه ای
- آقای زرنگ: مشاور معاونت منابع انسانی و بهبود مدیریت و دبیر کمیته
- خانم مهندس گلریزان: کارشناس دفتر تجهیز منابع مالی و گسترش مشارکت بخش غیر دولتی

کارهای سخت و زیان آور

آیین نامه

آیین‌نامه کارهای سخت و زیان آور

ماده ۱: کارهای سخت و زیان آور کارهایی است که در آنها عوامل فیزیکی، شیمیایی، مکانیکی و بیولوژیکی محیط کار غیر استاندارد بوده که در اثر اشتغال کارگر تنشی به مراتب بالاتر از ظرفیت‌های طبیعی (جسمی و روانی) در وی ایجاد می‌گردد که نتیجه آن بیماری شغلی و عوارض ناشی از آن می‌باشد.

تبصره - کارهایی که در آن عوامل و شرایط محیط کار به دلیل نقص یا عدم استفاده از امکانات فنی و مهندسی و موازین پیشگیری غیر استاندارد باشد چنانچه با رفع نقص و یا به کارگیری امکانات فوق به توان این عوامل را به حد استاندارد و مجاز رسانید جزء کارهای سخت و زیان آور محسوب نمی‌گردد.

تشخیص این امر به عهده کمیته ماده ۱۸ آیین‌نامه خواهد بود. بر این اساس کارهای سخت و زیان آور به شرح مواد آتی خواهد بود.

ماده ۲: کار در معادن اعم از تحت الارضی یا سطح الارضی که ایجاب می‌نماید کارگران در تونل‌ها و راهروهای سر پوشیده به استخراج بپردازند.

تبصره - کار استخراج شامل جدا کردن یا منفجر ساختن مواد از سطح کار، حمل مواد عملیات مربوط به انفجار، اداره تأسیسات آب و برق در داخل معدن و به طور کلی هر گونه مباشرت و نظارتی که ایجاب نماید کارگر در تونل‌ها، راهروها یا میله‌های معدن انجام وظیفه نماید، می‌باشد.

ماده ۳: حفر قنوات و چاه‌ها و فاضلاب‌ها و تونل‌های زیر زمینی و کار در مخازن سر بسته.

ماده ۴: تخلیه و حمل مواد مذاب از کوره‌های مشغول به کار و کار مستمر در مجاورت کوره‌های ذوب به نحوی که کارگر در معرض مستقیم حرارت یا بخارات زیان آور متصاعد از کوره باشد.

ماده ۵: کارگرانی که مستقیماً و مستمراً در امر تولید در کارگاه‌های دباغی، سالامبورسازی و روده پاک‌کنی اشتغال دارند و کار مستمر در گندابروها- جمع‌آوری، حمل و دفن زباله شهری.

- ماده ۶:** کار کارگرانی که مستمراً به امر جمع آوری و انتقال و انبار کردن کود (نظافت مستمر طولیه، اسطبل، سالن‌های پرورش طیور) در واحدهای دامداری و طیور اشتغال دارند.
- ماده ۷:** کار مستمر و مداوم در فضای باز و در ارتفاع بیش از پنج متر از سطح زمین بر روی دکلها، اتاقک‌های متحرک، داربست‌ها و اسکلت‌ها.
- ماده ۸:** کار مداوم بر روی خطوط و پستهای انتقال برق با فشار شصت و سه کیلوولت و بالاتر.
- ماده ۹:** مشاغل شن پاشی، پخت آسفالت دستی، قیرپاشی و مالچ پاشی.
- ماده ۱۰:** عملیات جوشکاری در داخل مخازن.
- ماده ۱۱:** کارهایی که استمرار آنها موجبات ابتلا به بیماری‌ها حاصل از اشعه را فراهم می‌آورد، نظیر کار با مواد رادیواکتیو و قرار گرفتن در معرض پرتوهای یون ساز به تشخیص مراجع ذی‌صلاح و به استناد قانون حفاظت در برابر اشعه مصوب جلسه مورخ بیستم فروردین ماه ۱۳۶۸ مجلس شورای اسلامی.
- ماده ۱۲:** کار در محل‌های با فشار محیط بیش از حد مجاز از قبیل غواصی.
- ماده ۱۳:** کار مستمر در محیط‌هایی که با وجود رعایت مقررات حفاظتی و ایمنی موجبات بیماری‌های گوشه و یا کری کارگر را فراهم سازد.
- ماده ۱۴:** کار در امور سمپاشی باغات و اشجار و مزارع و ضدعفونی اماکن و طولیه‌ها و آشیانه‌های مرغداری در زمان سمپاشی.
- ماده ۱۵:** کار کارگرانی که مستقیماً در امر تولید و ترکیب سموم و حشره کش‌ها اشتغال دارند در زمان انجام کار.
- ماده ۱۶:** کار با وسایل دارای ارتعاش در حدی که برای سلامتی کارگر زیان آور باشد.
- ماده ۱۷:** مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت و بهداشت کار، حد مجاز و استاندارد هریک از مواد شیمیایی و عوامل بیولوژیکی و فیزیکی که در این آیین‌نامه نامبرده شده است پس از تشکیل کمیته‌های تخصصی تعیین و جهت تصویب به شورای عالی حفاظت فنی پیشنهاد می‌نماید.
- ترکیب کمیته‌های تخصصی را شورای عالی حفاظت فنی تعیین خواهد نمود.

ماده ۱۸: به منظور حسن اجرای مقررات این آیین نامه کمیته ای متشکل از اعضاء زیر :

- (۱) مدیر کل کار و امور اجتماعی استان که ریاست کمیته را عهده دار خواهد بود؛
- (۲) بازرس کار استان به انتخاب مدیر کل کار و امور اجتماعی؛
- (۳) یک نفر نماینده سازمان تأمین اجتماعی استان؛
- (۴) یک نفر پزشک یا کارشناس بهداشت حرفه ای با معرفی سازمان منطقه ای بهداشت، درمان و آموزش پزشکی استان؛
- (۵) یک نفر نماینده کارفرما به انتخاب و معرفی کانون اتحادیه های صنفی استان؛
- (۶) یک نفر نماینده کارگر به انتخاب و معرفی کانون هماهنگی شوراهای اسلامی کار استان یا کانون انجمن های کارگران استان و یا مجمع نمایندگان کارگران استان؛
- (۷) یک نفر نماینده اداره کل صنایع استان؛
- (۸) یک نفر نماینده اداره کل صنایع سنگین استان؛
- (۹) یک نفر نماینده اداره کل معادن و فلزات استان؛
- (۱۰) یک نفر نماینده اداره کل کشاورزی استان؛
- (۱۱) یک نفر نماینده صنعت نفت استان؛
- (۱۲) یک نفر نماینده سازمان حفاظت محیط زیست استان؛
- (۱۳) یک نفر نماینده سازمان جهاد سازندگی استان؛
- (۱۴) یک نفر از اساتید دانشگاه با معرفی دانشگاه استان.

در هر استان و در محل اداره کل کار و امور اجتماعی و با وظائف زیر تشکیل می گردد :

الف - تطبیق مشاغل سخت و زیان آور با مواد این آیین نامه و اعلام آن به مراجع ذی ربط.
 ب - بررسی مشاغلی که در این آیین نامه به عنوان کارهای سخت و زیان آور ذکر نگردیده است و از طرف کارگران یا کارفرمایان و یا سایر مراجع سخت و زیان آوری آن تقاضا شده و اعلام نتیجه به شورای عالی حفاظت فنی.

ج - بررسی مواردی که شغل یا مشاغل با اتخاذ تدابیر لازم حالت سختی و زیان آوری آنها از

بین رفته و در عداد مشاغل عادی در آمده‌اند و اعلام آن به مراجع ذی ربط به منظور حذف مزایایی که به عنوان مزایای کار سخت و زیان آور پرداخت می‌گردیده است.

تبصره ۱ - جلسات کمیته مذکور با حضور حداقل ۷ نفر از اعضاء رسمیت یافته و تصمیمات کمیته با اکثریت آراء حاضرین در جلسه معتبر خواهد بود.

تبصره ۲ - کمیته قبل از اتخاذ تصمیم موظف است نظریات کارشناسی را در خصوص ارزیابی محیط کار از نظر حد مجاز عوامل فیزیکی و شیمیایی و مکانیکی شرایط کار و وسائل استحفاظی جمعی و فردی از مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت و بهداشت کار و یا سایر مراجع مورد تایید وزارت کار و امور اجتماعی تحصیل نماید.

ماده ۱۹: کلیه کارفرمایان مکلفند قبل از ارجاع کارهای سخت و زیان آور را به کارگران جدیدالاستخدام و یا کارگرانی که می‌خواهند جدیداً به این گونه کارها گمارده شوند ترتیب انجام معاینات پزشکی آنان را از لحاظ قابلیت و استعداد جسمانی متناسب با نوع کارهای مرجوع بدهند.

ماده ۲۰: مقررات این آیین‌نامه به استناد تبصره ماده ۵۲ قانون کار جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و ارتباط به تصمیمات کمیته‌های موضوع قانون بازنشستگی پیش از موعد بیمه شدگان تأمین اجتماعی موضوع مصوبات مورخ ۱۳۶۷/۲/۲۸ و ۱۳۷۰/۶/۲۴ مجلس محترم شورای اسلامی که مطابق با ضوابط و مقررات خاص خود و در ارتباط با شخص و شغل و زمان و موقعیت کار به مورد اجرا گذاشته شده است، ندارد.

این آیین‌نامه مشتمل بر ۲۰ ماده و ۴ تبصره باستناد ماده ۵۲ قانون کار جمهوری اسلامی ایران در جلسه نهایی مورخ ۱۳۷۰/۳/۴ شورای عالی کار تهیه و پس از بررسی مجدد و اصلاحاتی در جلسات متعدد شورای عالی حفاظت فنی در جلسه ۷۱/۸/۱۲ تایید و در تاریخ ۷۱/۹/۲۹ به تصویب وزرای کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسید.